

Цитування:

Висоцький О. А. Артмарафон як практика промоції культурно-патріотичних наративів (на прикладі артмарафону «Вінграновський»). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2025. № 2. С. 124–130.

Висоцький Олександр Анатолійович, аспірант Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0003-2169-4411>
dkr3122.ovysotsky@dakkkim.edu.ua

Vysotskyi O. (2025). Art Marathon as a Practice of Promoting Cultural and Patriotic Narratives (taking the art marathon 'Vinhranovskyi' as an example). *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 124–130 [in Ukrainian].

АРТМАРАФОН ЯК ПРАКТИКА ПРОМОЦІЇ КУЛЬТУРНО-ПАТРІОТИЧНИХ НАРАТИВІВ (на прикладі артмарафону «Вінграновський»)

Мета статті. Проаналізувати теоретико-практичні особливості сучасного потенціалу артмарафону, його практик через призму промоції культурно-патріотичних наративів. **Методологія.** Методологія дослідження включає загальнонаукові принципи систематизації та узагальнення досліджуваної проблеми, які дозволили визначити і науково обґрунтувати теоретичні підходи до поняття «артмарафон» та «культурно-патріотичний наратив». Мета та завдання статті обумовили застосування аксіологічного підходу, що дозволило виявити в розглянутих теоріях міждисциплінарний характер, виявити персоналізовані наукові позиції українських вчених. Використання аналітичного методу дозволило виявити концептуальні засади щодо подальших наукових перспектив осмислення багатофункціонального змісту артмарафону в оптиці прикладних культурологічних досліджень. **Наукова новизна** полягає у дослідженні теоретико-практичних підходів до поняття «артмарафон», вивченні його як практики промоції культурно-патріотичних наративів в їх прикладному культурологічному осмисленні. **Висновки.** Очевидним для української реальності є потреба активного впровадження в усі сфери людського буття культурно-патріотичних наративів. Адже, деколонізуючи Україну, нам потрібно заповнювати культурні лакуни своїм українським, унікальним, неповторним, запропонувавши українцям щось не менш цінне мистецьке, але більш природне, органічне і українське. Культурні практики мають розкривати локальні особливості через творчість унікальних українців, яким і є Микола Вінграновський для Миколаївщини і не тільки. Саме щорічне проведення артмарафону «Вінграновський» в рідному місті поета з поступовим розширенням географії є головним інструментом промоції культурно-патріотичних наративів, локальних процесів дерусифікації та декомунізації. Досліджений артмарафон, його культурно-патріотичні наративи дозволили виокремити і його суспільно-державну цінність, яка полягає не тільки у розвитку локальної культурної одиниці, а й соціального, іміджевого, економічного впливу і розвитку.

Ключові слова: артмарафон, культурно-патріотичний наратив, дерусифікація, декомунізація.

Vysotskyi Oleksandr, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Art Marathon as a Practice of Promoting Cultural and Patriotic Narratives (taking the art marathon 'Vinhranovskyi' as an example)

The purpose of the article is to analyse the theoretical and practical features of the modern potential of art marathons and their practices through the prism of promoting cultural and patriotic narratives. **The research methodology** comprises general scientific principles of systematisation and generalisation of the research problem, which enabled the author to identify and scientifically substantiate theoretical approaches to the concepts of 'art marathon' and 'cultural-patriotic narrative'. The purpose and objectives of the article determined the use of an axiological approach, which helped to reveal the interdisciplinary nature of the theories under consideration and to identify the personalised scientific positions of Ukrainian scholars. The use of the analytical method permitted the identification of conceptual foundations for further scientific prospects for understanding the multifunctional content of the art marathon from the perspective of applied cultural studies. **The scientific novelty** lies in the study of theoretical and practical approaches to the concept of 'art marathon,' examining it as a practice of promoting cultural and patriotic narratives in their applied cultural understanding. **Conclusions.** There is a clear need in Ukraine to actively introduce cultural and patriotic narratives into all spheres of human life. Decolonising Ukraine, we need to fill cultural gaps with our own Ukrainian, unique, and inimitable culture, offering Ukrainians something that is no less valuable artistically, but more natural, organic, and Ukrainian. Cultural practices should reveal local characteristics through the creativity of unique Ukrainians, such as Mykola Vinhranovskyi for Mykolaiv and beyond. It is the annual holding of the

Vynnychenko Art Marathon in the poet's hometown, with a gradual expansion of its geography, which is the main tool for promoting cultural and patriotic narratives, local processes of derussification and decommunisation. The researched art marathon and its cultural and patriotic narratives have revealed its social and state value, which lies not only in the development of a local cultural unit, but also in its social, image, economic influence, and development.

Keywords: art marathon, cultural and patriotic narrative, derussification, decommunisation.

Актуальність теми дослідження. Українське культурне сьогодення визначається активним пошуком різноманітних інноваційних практик місією яких є відновлення і просування культурно-патріотичних наративів серед різноманітних соціально-вікових категорій. Однією з таких практик є артмарафон, феномен і змістовна складова якого не є предметом активного дослідження серед представників українського культурологічного знання.

Артмарафон є тією багатофункціональною практикою, яка має чітко визначені і результативно обґрунтовані місію, цілі і завдання. Артмарафони сьогодні є потужним культуротворчим інструментом, ресурсно який може просувати національну ідею через практики відродження культурних просторів на творчості видатних українців до процесів локальної дерусифікації та декомунізації. Особлива місія артмарафону полягає в просуванні культурно-патріотичний наративів, де через високопрофесійну організаційно-управлінську ініціативу відроджується історико-культурна послідовність розвитку українського міста.

Культурно-патріотичний наратив сьогодні є пріоритетним напрямком українського культуротворення та розвитку івент-індустрії, де через різні мистецькі формати створюється раціональний комунікаційний простір для передачі знань, впливу, емоційного відновлення і віри в майбутнє.

Історіографія. На винятковій ролі культурних практик в системі формування і функціонування національної культури наголошує О. Копієвська. Вчена зазначає, що саме культурні практики спрямовані на «ініціювання процесів самовизначення особою власних життєвих орієнтирів на засадах безпосередньої інтеріоризації культурних цінностей, що набувають характеру виміру індивідуального та соціального буття» [5, 57]. Досліджуючи культурну складову національного інтересу О. Копієвська акцентує увагу на пріоритетності його врахування при створенні різноманітних культурних практик. Національний інтерес має враховувати і підкреслювати соціальну і культурну індивідуальність як окремо взятої людини, так і суспільних груп [6, 31]. Саме тому, культурна практика, будь якій її різновид, є тим дієвим інструментом, який здатний нести суспільно важливі державні наративи, культурно-патріотичні зокрема. Роль

такої культурної практики, як артмарафон є здатною для вирішення визначених в дослідженні наративів.

Як вже було зазначено, артмарафони як теоретична категорія не є активно досліджуваним предметом серед українських вчених. Переважно функціонал артмарафону згадується доволі поверхово. Українські дослідники більше звертаються до такого поняття, як «марафон» з різних міждисциплінарних позицій.

Про марафон, його роль в просуванні хорового мистецтва наголошує О. Васильєва [1]. Марафон як засіб психологічного відновлення став топ темою VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Харківський осінній марафон психотехнологій», де вчені з різноманітних теоретичних позицій розкривали феномен марафону [9]. Так, розкриваючи різні технології психологічної корекції К. Віаніс-Трофименко наголошує на винятковій ролі і значенні арт-терапії, серед яких пріоритетне місце займають театральні практики, малювання, музика, дизайн [2, 154–155].

До теоретико-практичного осмислення сутності артмарафону звертаються дослідниці О. Ключанова та Л. Подкоритова, які розглядають його в дискурсі терапевтичного функціоналу. Розкриваючи методичні особливості організації і проведення арттерапевтичного онлайн марафону дослідниці визначають основні завдання марафону, серед яких: «зняття психічної напруги; усвідомлення людиною власних ресурсів; розкриття творчого потенціалу особистості; розвитку креативності і спонтанності; самопізнання і самоусвідомлення; популяризації знань про арттерапію» [4, 99].

На винятковій ролі мистецьких марафонів наголошує і українська вчена О. Литовченко, яка розглядає їх як дієву і таку необхідну соціально-психологічну підтримку дітей в умовах війни [7]. Про роль літературного марафону «Війна Росії проти України. Відсіч» згадує Т. Руденька в контексті осмислення діяльності культурно-мистецьких установ крізь призму націєтворчих соціокультурних змін [8, 176].

Отже, артмарафон як теоретична категорія в культурологічній науці не розглядається, а тому є виправданою наукова новизна нашого

дослідження. Теоретико-практичне осмислення особливого функціонального змісту артмарафону як практики промоції культурно-практичних нормативів ми будемо розглядати на прикладі багатокомпонентного та мультидисциплінарного артмарафону «Вінграновський», основна ідея якого полягає у популяризації творчості українського письменника Миколи Вінграновського. Артмарафон сприяє відновленню культурно-мистецької діяльності митців та установ в місті Первомайськ та у Миколаївській області, покращенню культурно-мистецького клімату в регіоні, укріпленню морального духу українців, залученню ветеранів, ВПО та волонтерів до участі у подіях проєкту.

Мета статті - проаналізувати теоретико-практичні особливості сучасного потенціалу артмарафону, його практик через призму промоції культурно-патріотичних наративів.

Основний текст. Артмарафон «Вінграновський» є багатофункціональним проєктом, який включає організацію і проведення 35 культурно-мистецьких, інформаційно-рекламних та волонтерських подій та практик.

Культурно-патріотичний наратив артмарафону мав прояв через:

- Практики мистецького втручання і розколювання. Команді вдалося сколихнути м. Первомайськ, сприяти відновленню культурно-мистецької діяльності в регіоні, поживавленню роботи творчих об'єднань та окремих митців. Завдяки артмарафону, емоційному підйому і вдячності за небуденні культурні враження, котрі змогли об'єднати мешканців, бізнесменів, представників влади, в місті Первомайськ, як результат, з'явилися дві сезонні локації для проведення мистецьких подій open air, були започатковані нові для містян форми культурних заходів – артсніданки у розчищеному волонтерами та ентузіастами яблуневому саду, камерні концерти та кінопокази у вичищеному та обладнаному силами мешканців внутрішньому дворику місцевого краєзнавчого музею і, вдала імпровізація - екскурсії по знакових місцях Вінграновського у місті.

- Залучення захисників України. Активними учасниками стали оркестр 40-ї окремої артилерійської бригади імені Великого князя Вітовта «Art Military Band», які надали концерт для мешканців міста, котрий відбувся 24 вересня у Міському центрі культури і дозвілля ім. Є.Зарницької. Також планово були залучені Ігор Двигало - музикант, військовий ЗСУ, Сергій Пантюк - поет, воїн ЗСУ, Хорея Козацька (Тарас Компаніченко - воїн ЗСУ), Дмитро Лазуткін - поет, речник Міноборони. Загалом перед

містянами та гостями Первомайська виступили 16 воїнів ЗСУ.

- Культурна адаптація внутрішньо переміщених осіб (ВПО). До заходів артмарафону у якості глядачів було залучено понад 300 ВПО. Для переселенців наближених до фронту міст відвідини культурних та мистецьких подій або участь у них разом з місцевими мешканцями сприяють кращій адаптації та інтеграції у громаду та опосередковано позитивно впливають на настрої і моральну стійкість в нових умовах проживання.

Культурно-патріотичні наративи артмарафону визначаються його цілями і завданнями, а саме:

Ціль 1. Стимулювати творчу активність місцевих культурних діячів та мешканців включно з ВПО м. Первомайськ та Миколаївської області через залучення до участі у конкурсах, що сприятиме зміцненню морального духу жителів громади, інтеграції ВПО в громаду, формуванню української культурної ідентичності. Завдання - залучити 250+ креативних представників громади для участі в конкурсах, сформувати журі та провести 2 конкурси: конкурс декламації «Вінграновський вірш 2024» та конкурс ескізів муралів «Місто Поета», визначити переможців.

Ціль 2. Сприяти відновленню культурно-мистецької діяльності місцевих культурних інституції та митців через популяризацію, осмислення творчого доробку Миколи Вінграновського шляхом проведення низки мистецьких подій, об'єднаних спільною ідеєю та стилем для аудиторії 4500+осіб. Завданням стало підготовка та проведення 20 заходів на 6 локаціях міста, а саме: художня експозиція «Місто Поета» в Первомайському Краєзнавчому музеї (ПКМ); фінал конкурсу «Вінграновський-вірш 2024» в міському центрі культури та дозвілля (МЦКІД); вечір живої поезії «Ми-коло» в артхабі «Вінграновський»; творча зустріч Анатолієм Кичинським в артхабі, експозиція кращих ескізів муралів в ПКМ; літературно-музичний вечір для молоді «Музейник» в ПКМ; кінопоказ та обговорення фільму Миколи Вінграновського «Сіроманець» в артхабі; моно вистава «Прекрасний звір у серці» у виконанні Євгена Нищука в МЦКІД; презентація книги – біографії Вінграновського Світлани Богдан в Артхабі; творча зустріч з Братами Капрановими в МЦКІД; лекція Братів Капранових в гімназії №9; виступ Сашка Лірника в ПКМ; творча зустріч з Ларисою Ніцой в МЦКІД; творча зустріч з Василем Герасим'юком в МЦКІД; творча зустріч з Олексою Різниківом в Артхабі, виступ піаніста

Євгена Хмари в МЦКІД; лекція Олександра Висоцького в гімназії №10; лекція Світлани Богдан в Первомайському політехнічному інституті НУК ім. адмірала Макарова; круглий стіл «Вінграновський. Любов. Деокупація» в ПКМ; прес конференція в МЦКІД. На всіх подіях проводити опитування та анкетування щодо вражень від подій, виправдання очікувань, побажань та зауважень.

Ціль 3. Залучення і розширення волонтерського руху для підтримки ЗСУ. Силами волонтерів практично на всіх подіях проводилися опитування для отримання зворотнього зв'язку щодо задоволення культурних потреб прямої цільової аудиторії. При плануванні і реалізації цілі було враховано ризик низької залученості волонтерів. Шляхи мінімізації ризику в ґрунтовній та потужній інформаційній кампанії, з пріоритетним використанням соціальних мереж, персональних повідомлень та запрошень, допомога інших членів команди

та підсилення рекрутингу волонтерів, відбір, навчання, інструктаж та мотивування. Втілюючи проєкт було залучено більше волонтерів, ніж планувалося – загалом більше 60 осіб. Під час створення локацій open air у внутрішньому дворіку музею та при розчищенні шкільного саду, нам допомагали містяни, долучалися ВПО, військові. Окрему волонтерську групу складали місцеві люди, які приходили і з ентузіазмом долучались до будь-якої роботи.

Ціль 4. Активна інформаційна підтримка і розголос. Інформувати 300 000+ осіб для пропагування мети проєкту, про перебіг реалізації проєкту та його здобутки. Завдання полягало у проведенні якісної інформаційно-рекламної кампанії котра включає 1 прес-конференцію, 30 анонсів, статей та новинних матеріалів, 5 прямих ефірів, 100 афіш, 10 банерів, 100+ повідомлень у соціальних мережах.

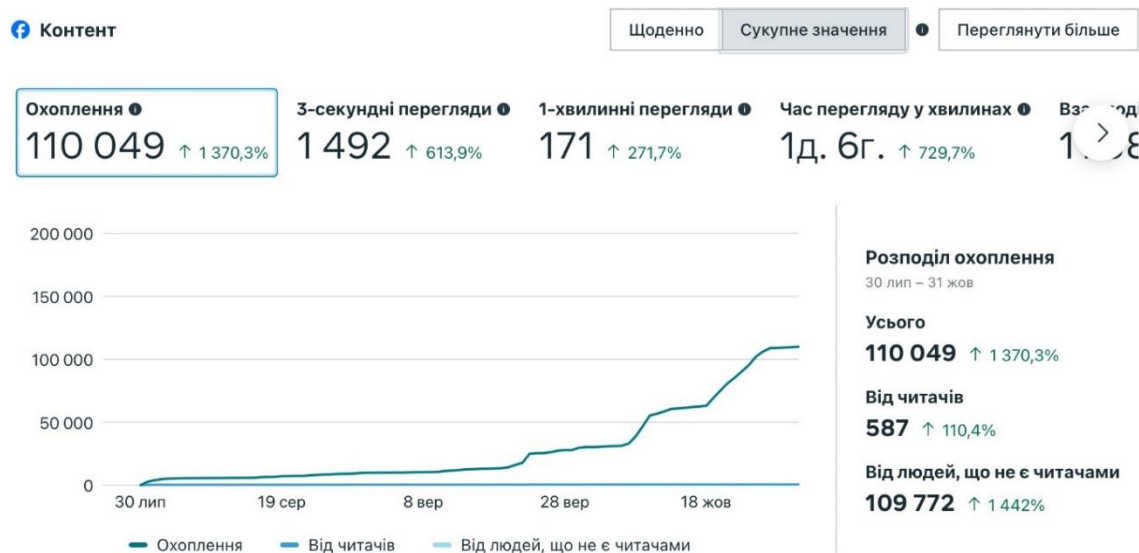

Рис. 1. Сукупне охоплення Facebook-сторінки проєкту у період з 30.07.2024 року до 31.10.2024 року

Рис. 2. Сукупне охоплення Facebook-сторінки проєкту у період з 30.07.2024 року до 31.10.2024 року

Популярний контент за охопленням

Просувати контент

Переглянути весь контент

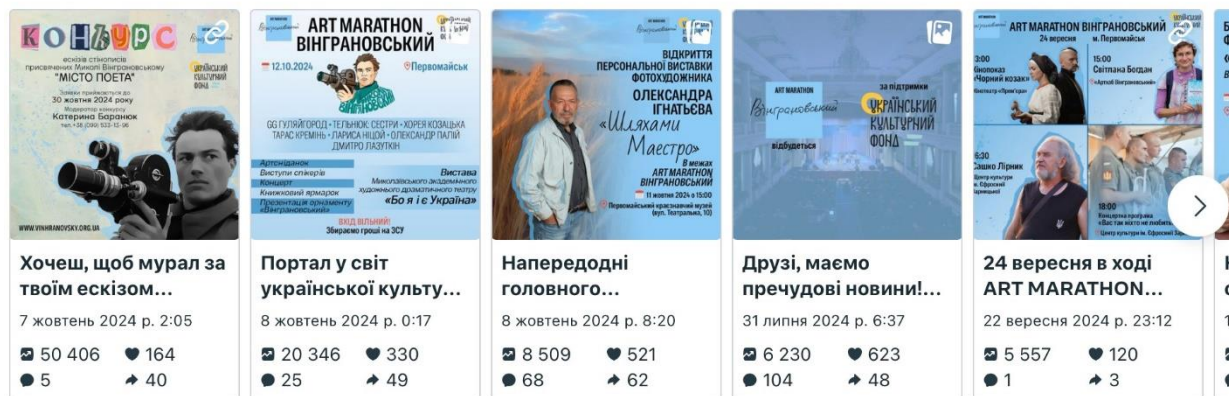

Рис. 3. Найпопулярніший за охопленнями контент на Facebook-сторінці проєкту в період з 30.07.2024 року до 31.10.2024 року

Результативність

Щоденно

Сукупне значення

Розподіл охоплення

Усього
17 096 ↑ 8 119,2%

З органічних джерел
13 129 ↑ 6 212%

З реклами
5 291 ↑ 100%

Рис. 4. Сукупне охоплення Instagram-сторінки проєкту у період з 30.07.2024 року до 31.10.2024 року з розподілом за джерелами

Популярний контент за охопленням

Просувати контент

Переглянути весь контент

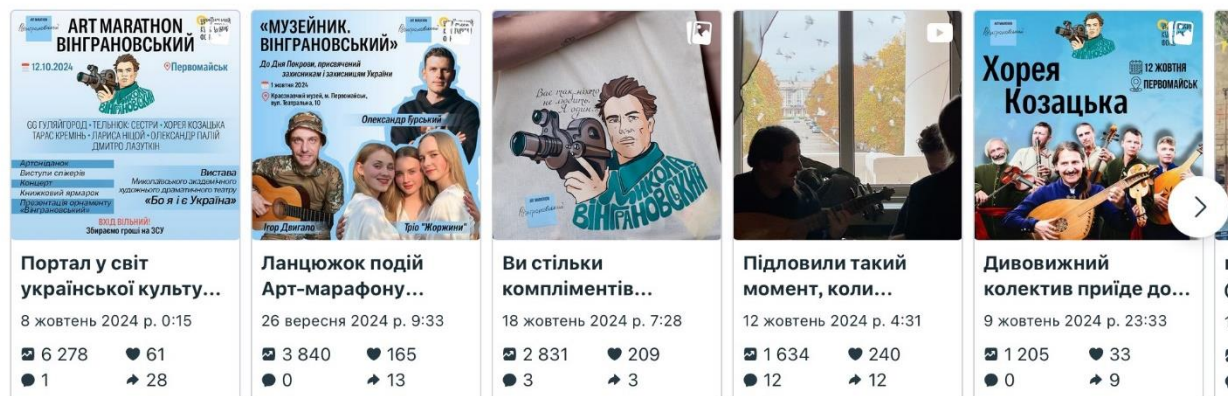

Рис. 5. Найпопулярніший за охопленнями контент на Instagram-сторінці проєкту у період з 30.07.2024 року до 31.10.2024 року

Артмарафон став важливим інструментом в процесах локальної дерусифікації та декомунізації, які доволі повільно і слабо прослідковуються в м. Первомайськ. Сама назва міста та крах багатьох спроб її змінити говорить про актуальність артмарафону саме у Первомайську. Лейтмотивом більшості проведених практик стала тема про те, що Південь України та Миколаївщина – це Україна, а не якась «новоросія», не порожній дикий степ, заселений за велінням Єскатеріни. Основним культурно-патріотичним наративом артмарафону «Вінграновський» були «деокупація свідомості містян», подолання наслідків колоніального минулого, нав'язаного відчуття меншовартості та впливу російської пропаганди.

Про важливість та ефективність промоції культурно-патріотичних наративів свідчать відгуки амбасадорів артмарафону. Так, Л. Михайличенко наголосила на пріоритетності проведення подібних івент-практик в маленьких містах. «Неймовірний проєкт! Якби в кожному місті України був хоча б один організатор подібного артмарафону - то це була б інша країна [3]. Очільниця спільноти вишивальниць Ж.Семененко зазначила, що «життя минало, але без творчості земляка ніяк. Навіть, коли серйозно захопилася вишиванням, тривалий час не могла зрозуміти, чому не лягають на полотно узори з журналів та буклетів, якими тоді рясніли сторінки видань для жіноцтва, а приваблюють старі, автентичні вишиванки, рушники, скатертини. І на це запитання знайшла достойну відповідь у Вінграновського, яка й стала визначальною: «Ми в Україні хворі Україною. На Україні в пошуках її...» Тож, Вінграновського багато не буває» [3].

Висновки. Очевидним для української реальності є потреба активного впровадження в усі сфери людського буття культурно-патріотичних наративів. Виняткова роль культурних практик, івент-індустрії в цілому, в таких процесах є беззаперечною. Адже, так склалось історично, що велику територію України намагалися подати як певну Новоросію, як певний дикий степ, як грецький проєкт, як нічийну землю, де були тільки давні греки і двічі пробігли козаки, однак, нічого не побудували і нічого не назвали. І взагалі там українців майже ніколи не було. А потім, прийшли так звані «радянські люди» і побудували нам Южноукраїнську атомну електростанцію і ось почалася цивілізація.

Сьогодення українця потрібно наповнювати іншими сенсами і наративами.

Адже, деколонізуючи Україну, викидаючи умовного Пушкіна, нам треба заповнювати культурні лакуни своїм українським, унікальним, неповторним. Запропонувавши українцям щось не менш цінне мистецьке, але більш природне, органічне і українське, тому що в порожнечі люди жити не можуть. Їм треба показати їх культуру, з локальними особливостями і унікальними постатями, яким і є Микола Вінграновський для Миколаївщини і не тільки.

Саме щорічне проведення артмарафону «Вінграновський» в рідному місті поета з поступовим розширенням географії є головною стратегією розвитку проєкта на найближчі роки. Звісно, сам марафон не буде статичним, кожного року змінюватиметься фокусна тема, підбиратиметься новий формат деяких подій, змінюватиметься набір учасників, розширюватиметься список локацій. Щорічний конкурс або члендждекламаторів поезії як складова частина артмарафону також може перерости рамки локальної події і з часом вийти на всеукраїнський чи міжнародний рівень.

Досліджений нами артмарафон, його культурно-патріотичні наративи дозволяють виокремити і його суспільно-державну цінність, яка полягає не тільки у розвитку локальної культурної одиниці, а й соціального, іміджевого, економічного впливу і розвитку. Адже покращення культурно-патріотичного клімату у місті за рахунок збільшення кількості та якості мистецьких подій, їх регулярному проведенню окрім підняття культурного рівня мешканців, надає стимул для розвитку громади, формуванню горизонтальних зв'язків, залучає місцевих підприємців, активістів, представників мистецьких та освітніх практик до творчої конкуренції, покращує комунікації між активною та креативною частиною мешканців та місцевою владою, змінює на краще міське середовище, на позитивних прикладах співпраці мешканців сприяє формуванню сильної громади, протистоїть байдужості та апатії серед містян, сприяє кращій адаптації ВПО у громаді.

Перспективи. Розглянуте теоретичні підходи і фактологічну практику організації і проведення артмарафону дозволило виявити його основні культурно-патріотичні наративи, які визначалися в організаційних цілях, завданнях та основних пріоритетах проєкту та мали результативні прояви через реалізовані чисельні практики, їх професійне осмислення для сталості. Артмарафон, його

багатофункціональність та мультидисциплінарність є перспективним теоретико-практичним предметом для подальшого осмислення серед представників прикладної культурології.

Література

1. Васильєва О. Хоровий event-арт простір крізь призму сьогодення. *Professional Art Education*. 2024. Vol. 5, № 1. Pp. 26–35.
2. Віаніс-Трофименко К. Б. Нейрографіка як засіб корекції психоecологічної поведінки людини. *Харківський осінній марафон психотехнологій* (каталог психотехнологій; тези доповідей): зб. наук. праць за матеріалами VII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 26–28 жовтня 2023 р., ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. С. 153–156.
3. Вінграновський Art Marathon на Миколаївщині / Український кризовий медіацентр. URL: <https://uacrisis.org/uk/chomu-ukrayintsyam-potriben-mykola-vingranovskij> (дата звернення: 23.03.2025).
4. Ключанова О., Подкоритова Л. Методичні особливості організації і проведення арттерапевтичного онлайн марафону. *Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій*: матеріали XIX Міжнар. міждисциплінарної наук.-практ. конф. (м. Київ, 17–18 червня 2022 р.) / [за наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скарп]. Київ, 2022. С. 97–102.
5. Копієвська О. Р. Культура і людина: проблеми свободи в сучасному світі. *Культурологічна думка*: щорічник наук. праць. Київ: Інститут культурології Національної академії мистецтв України, 2013. № 6. С. 57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultdum_2013_6_9 (дата звернення: 03.03.2025).
6. Копієвська О. Р. Культурна складова національного інтересу. *Культура і сучасність*: альманах. Київ: Міленіум, 2014. № 1. С. 30–36.
7. Литовченко О. Соціально-психологічна підтримка дітей в умовах війни: роль закладів позашкільної освіти. *Соціально-психологічна підтримка осіб з інвалідністю в умовах війни*: кол. моногр. / Маслянікова І., Османова А., Давиденко Г. та ін.; за заг. ред. І. Маслянікової. Київ: Університет Україна, 2023. С. 116–123.
8. Руденка Т. М. Діяльність культурно-мистецьких установ крізь призму націєтворчих соціокультурних змін. *Наукові та практичні дослідження розвитку естрадно-вокального мистецтва*: матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 01 грудня 2022 року). Івано-Франківськ, 2022. С. 175–177.
9. Харківський осінній марафон психотехнологій (каталог психотехнологій; тези доповідей): зб. наук. праць за матеріалами VII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Харків, 26–28 жовтня 2023 р., ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. 480 с.

References

1. Vasylieva, O. (2024). Choral Event Art Space through the Prism of the Present. *Professional Art Education*, 5(1), 26–35 [in Ukrainian].
2. Vianis-Trofymenko, K.B. (2023). *Neurographics as a Method for Correcting Human Psychoecological Behaviour*. Kharkiv Autumn Marathon of Psychotechnologies (catalogue of psychotechnologies; abstracts of reports): Collection of scientific works based on materials from the VII All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with international participation, Kharkiv, 26–28 October 2023, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Kharkiv, 153–156 [in Ukrainian].
3. Vinhranovskyi Art Marathon in Mykolaiv Region. (n.d.). Ukrainian Crisis Media Centre. Retrieved from <https://uacrisis.org/uk/chomu-ukrayintsyam-potriben-mykola-vingranovskij> [in Ukrainian].
4. Kliushonova, O., & Podkorytova, L. (2022). Methodological Features of Organising and Conducting an Online Art Therapy Marathon. The Space of Art Therapy: The Place of the Individual in Times of Social Transformation: Materials from the XIX International Interdisciplinary Scientific and Practical Conference (Kyiv, 17–18 June 2022), 97–102 [in Ukrainian].
5. Kopyievska, O.R. (2013). Culture and Man: Problems of Freedom in the Modern World. *Cultural Studies: Annual Collection of Scientific Works*, 6, 57. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kultdum_2013_6_9 [in Ukrainian].
6. Kopyievska, O.R. (2014). Cultural Component of National Interest. *Culture and Modernity*, 1, 30–36 [in Ukrainian].
7. Lytovchenko, O. (2023). Social and Psychological Support for Children in Wartime: The Role of Extracurricular Educational Institutions. In Maslianikova, I., Osmanova, A., Davydenko, H. et al. Social and psychological support for persons with disabilities in wartime. Kyiv, 116–123 [in Ukrainian].
8. Rudenka, T.M. (2022). The Activities of Cultural and Artistic Institutions Through the Prism of Nation-Building Sociocultural Changes. Scientific and Practical Research on the Development of Pop Vocal Art: Materials from the First All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Ivano-Frankivsk, 1 December 2022), 175–177 [in Ukrainian].
9. Kharkiv Autumn Marathon of Psychotechnologies (Catalogue of Psychotechnologies; Abstracts of Reports): Collection of Scientific Papers Based on Materials from the VII All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation, Kharkiv, 26–28 October 2023, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 08.05.2025
Отримано після доопрацювання 12.06.2025
Прийнято до друку 19.06.2025